

Digisam

Termlista

Innehållsförteckning

Digisams termlista	3
Termlista.....	4
autenticitet	4
data.....	4
dataintegritet	5
digitalisering	6
digital representation.....	7
digital tillgänglighet	8
digitalt bevarande	8
digitalt objekt	9
digitisering	10
information.....	11
informationsbärare	11
kurerad information	12
maskinläsbara data.....	13
metadata	13

Digisam
Riksantikvarieämbetet
Box 1114, 621 22 Visby
Tel 08-5191 80 00
www.digisam.se
digisam@raa.se

Digisam 2021
Termlista
Diarienummer RAÄ-2021-1138
Text: CCO
Bilder och illustrationer: Se sista sidan

Digisams termlista

Inom samverkansplattformen Digisam finns behov av att gemensamt definiera begrepp så att vi använder dem på ett enhetligt och likvärdigt sätt när vi kommunicerar. Följande termlista består av och definierar begrepp centrala i arbetet mot Digisams vision. Den ansluter till ramverket i Digisams vägledande principer för arbetet med digitalisering av kulturarvet; styra, producera, använda och bevara.¹ Termlistan är framtagen av Digisams arbetsgrupp för begrepp på uppdrag av Digisams samverkansgrupp för digitalisering och digitalt bevarande.

I termlistan finns några termer som kräver ett förtydligande. Termen *digitalisering* har hos kulturarvsinstitutioner ursprungligen använts bland annat för att beskriva metoder för överföring av information från analog till digital form. I takt med den digitala utvecklingen har dock termen också kommit att syfta till allt fler och större aspekter i vår samtid såsom genomgripande förändringar av arbetssätt och affärsmodeller med anledning av digital teknik. Innebörden av termen digitalisering har blivit allt mer mångtydig och det finns ett tydligt behov av att hitta en term som särskiljer metoder för överföring av information från analog till digital form från en bredare tolkning av termen digitalisering. För detta ändamål finns termen *digitisering*, med termen *informationsdigitalisering* som synonym.

Termen *digital tillgänglighet* syftar i termlistan till att en webbplats, mobil applikation eller elektroniskt dokument är möjlig att navigera för alla och att innehållet kan förstås av alla. Här ligger fokus på olika grupper av användare. Det finns dock ett digitalt tillgängliggörande, ibland bara benämnt tillgängliggörande, som har andra betydelser än vad termposten tar upp. För kulturarvsinstitutioner kan det handla om olika betydelser där fokus mer ligger på det digitala objektet och dess åtkomlighet. Dels kan det handla om tillgänglig i mening att objektet kan erhållas oberoende av tekniska förutsättningar, se SOU 2020:55, 8.3.1.² Dels kan det handla om hur objektet är tekniskt tillgängligt i nutid, till exempel via webben, se Computer Sweden och IDG:s ordlista och termen *tillgänglighet* (punkt 1).³ Dessutom kan det handla om att objektet är tekniskt tillgängligt över tid, se OAIS (ISO 14721:2012, IDT).⁴ I OAIS talas också om användaren, den tilltänkta målgruppen. Ett annat ställe där det betonas att objektet är tekniskt tillgängligt och förståeligt för den tilltänkta målgruppen är i anslutning till termen *accessible* i FAIR-principerna.⁵

---

¹ Digisam, *Vägledande principer för arbetet med digitalt kulturarv*, <https://www.digisam.se/vagledande-principer-for-arbetet-med-digitalt-kulturarv/>, hämtad 12 april 2021.

² Regeringskansliet, *Innovation genom information SOU 2020:55*, <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/09/sou-202055/>, hämtad 12 april 2021.

³ Computer Sweden & IDG, *IT-ord – Ord och uttryck i it-branschen*, <https://it-ord.idg.se/ord/tillganglighet/>, hämtad 12 april 2021.

⁴ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformationssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

⁵ GO FAIR, *FAIR Principles*, <https://www.go-fair.org/fair-principles/>, hämtad 12 april 2021.

Termlista

autenticitet

Synonym: äkthet

Definition: egenskap som styrker vad informationen är, dess skapare och tidpunkt

Anmärkning: Information kan styrkas genom att påvisa att den

- a) är vad den utger sig för att vara,
- b) har skapats eller skickats av den aktör som uppges ha skapat eller skickat den,
- c) har skapats eller skickats vid den tidpunkt som uppges.

Autenticitet kopplas till bevis, till exempel namnteckningar, elektroniska signaturer, stämplrar och andra former av bestyrkanden. Då det vid långsiktigt digitalt bevarande kan vara svårt att erbjuda fullständigt säkra bevis talas det om att genomföra olika åtgärder som samlat skapar tilltro till autenticiteten. Det kan också noteras att i autenticiteten inte ligger att informationen då den skapades behöver ha varit sann.

Jämför: dataintegritet

Källor/fördjupning:

Dokumentation - Hantering av verksamhetsinformation - Del 1: Grunder och principer (ISO 15489-1:2016), 5.2.2.1⁶

Informationsteknik - Säkerhetstekniker - Ledningssystem för informationssäkerhet - Översikt och terminologi (ISO/IEC 27000:2018), 3.6⁷

Oberoende Arkivinformationssystem (OAIS) - Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT), 1.7.2⁸

data

---

⁶ Svenska Institutet för Standarder, *Dokumentation – Hantering av verksamhetsinformation – Del 1: Grunder och principer (ISO 15489-1:2016, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/terminologi-och-dokumentation/informationsvetenskap-publicering/informationsvetenskap/ss-iso-15489-12016/>, hämtad 12 april 2021.

⁷ Svenska Institutet för Standarder, *Informationsteknik – Säkerhetstekniker – Ledningssystem för informationssäkerhet – Översikt och terminologi (ISO/IEC 27000:2018)*, <https://www.sis.se/produkter/terminologi-och-dokumentation/ordlistor/informationsteknik-ordlistor/ss-isoiec-2700020202/>, hämtad 12 april 2021.

⁸ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformationssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

Definition: representation av fakta, instruktioner, idéer eller liknande i en form lämpad för överföring, tolkning eller bearbetning av människor eller maskiner

Anmärkning: Data syftar primärt på digital information men termen är i praktiken oberoende av medium. Med data avses de mindre beståndsdelarna i ett större informationsinnehåll.

Data behöver inte vara ordnade på ett sätt som ger innehållet en mening utan utgör en representation av fakta. Nationalencyklopedin beskriver det som att information avser innebörden i data, vilket förutsätter en mottagare med förmåga till tolkning av data.

Termerna information och data betraktas i dagligt tal som synonymer men har olika betydelser. Data innebär fakta eller idéer i sina mindre beståndsdelar, medan information hänvisar till mer komplexa koncept som ofta består av flertalet data. Data blir information när någon har tolkat innebörden av dem.

Ramverket för elektroniska arkiv OAIS-modellen menar att data kan ses som en formaliserad, omtolkningsbar representation av information, lämplig för kommunikation, tolkning eller bearbetning. Exempel på data kan vara en bitsekvens, en sifvertabell, tecken på en sida, inspelning av ljudet av en person som talar eller ett månstensprov.

Jämför: information, metadata

Källor/fördjupning:

Innovation genom information SOU 2020:55, 9.1.2 Data⁹

Nationalencyklopedin - Data¹⁰

Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) - Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)¹¹

Rikstermbanken - Data¹²

Society of American Archivists - A Glossary of Archival and Records Terminology 2005¹³

dataintegritet

Synonym: riktighet (gällande data)

Definition: egenskap att informationsinnehållet är fullständigt och inte har ändrats

---

⁹ Regeringskansliet, *Innovation genom information (SOU 2020:55)*, <https://www.regeringskansliet.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2020/09/sou-202055/>, hämtad 12 april 2021.

¹⁰ Nationalencyklopedin, *Uppslagsverket*, <https://www.ne.se/s%C3%B6k/?t=uppslagsverk&q=data>, hämtad 12 april 2021.

¹¹ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

¹² Rikstermbanken, *Termpost: data*, <http://www.rikstermbanken.se/visaTermpost.html?id=206187>, hämtad 12 april 2021.

¹³ Society of American Archivists, *Archives Terminology: data*, <https://dictionary.archivists.org/entry/data.html>, hämtad 12 april 2021.

Anmärkning: Skydd mot åtkomst för obehöriga, mot förvanskningar och mot otillåten radering är viktiga aspekter. Vid det digitala bevarandet kan dataintegriteten i en del fall vara svår att fullt upprätthålla, särskilt efter konvertering. Detta kan uppkomma genom medveten kvalitetssänkning vid formatbyte och bör alltid dokumenteras till exempel genom gallringsbeslut.

Jämför: autenticitet

Källor/fördjupning:

Dokumentation - Hantering av verksamhetsinformation - Del 1: Grunder och principer (ISO 15489-1:2016), 5.2.2.1¹⁴

Computer Sweden och IDG:s ordlista - Dataintegritet¹⁵

digitalisering

Definition: övergång till användning och lagring av information i digital form i organisationer och samhälle

Anmärkning: Digitaliseringen är ofta förknippad med genomgripande förändringar av arbetssätt och affärsmodeller. Termen används ibland för att beskriva det som är digital transformation, det vill säga den process och det resultat som kommer av att använda digital teknik för att transformera hur en organisation fungerar och levererar värde. Digitisering och övergång till digitala tjänster kan ses som ingående delar i digitaliseringen.

Jämför: digitisering/informationsdigitalisering

Källor/fördjupning:

Digitaliseringskommissionen - För digitalisering i tiden SOU 2016:89¹⁶

Europeana: Defining digital transformation for the cultural heritage sector¹⁷

Computer Sweden och IDG:s ordlista - Digitalisering¹⁸

---

¹⁴ Svenska Institutet för Standarder, *Dokumentation – Hantering av verksamhetsinformation – Del 1: Grunder och principer (ISO 15489-1:2016, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/terminologi-och-dokumentation/informationsvetenskap-publicering/informationsvetenskap/ss-iso-15489-12016/>, hämtad 12 april 2021.

¹⁵ Computer Sweden & IDG, *IT-ord – Ord och uttryck i it-branschen*, <https://it-ord.idg.se/ord/integritet/>, hämtad 12 april 2021.

¹⁶ Digitaliseringskommissionen, *För digitalisering i tiden SOU 2016:89*, https://www.regeringen.se/4af25c/contentassets/f7d07b214e2c459eb5757cea206e6701/sou-2016_89_webb.pdf, hämtad 12 april 2021.

¹⁷ Europeana pro, *Defining digital transformation for the cultural heritage sector*, <https://pro.europeana.eu/post/defining-digital-transformation-for-the-cultural-heritage-sector>, hämtad 12 april 2021.

¹⁸ Computer Sweden & IDG, *IT-ord – Ord och uttryck i it-branschen*, <https://it-ord.idg.se/ord/digitalisering/>, hämtad 12 april 2021.

digital representation

Definition: återgivning av information i digitalt format

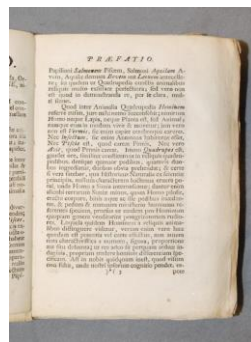
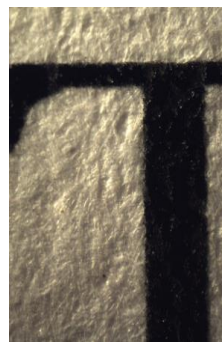
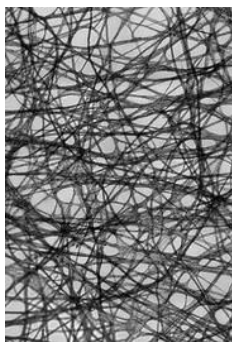
Anmärkning: Den digitala produktionsprocessen resulterar i en digital representation av ett objekt. Digital representation kan även avse representation av innehåll i en digitalt född resurs, till exempel en databas. Den digitala representationen kan ta fasta på det reproducerade objektets primära informativa kapacitet, till exempel en ljudupptagning som överförs från magnetband till digital ljudfil eller en fotografisk bild som återges som bildfil.

Representationen av innehållet i en databas kan struktureras på motsvarande sätt. Genom associerade beskrivande, administrativa och strukturella metadata hanteras aspekter som är nödvändiga för att kunna tillgängliggöra och förvalta den digitala representationen.

Det digitala formatet medger bearbetning för att skapa maskinläsbara representationer som kan utnyttjas för fortsatt analys eller förädling. Genom metoder som OCR (Optical Character Recognition), HTR (Handwritten Text Recognition) och ASR (Automatic Speech Recognition) kan avbildningar av tryckt eller handskrivna text samt ljudupptagningar av tal omvandlas till beräkningsbara data. Metoder för automatiserad bildanalys kan på motsvarande sätt användas för bearbetning av rörlig bild.

Den digitala representationens kapacitet att återge ett objekt eller en digital resurs behöver därför förstås i relation till den tänkta användningen. Gränsen mellan objekt och metadata är inte heller entydig i det digitala formatet eftersom information som genereras i den digitala produktionsprocessen också kan användas för att beskriva eller katalogisera representationen i sig.

Figuren nedan demonstrerar några olika strategier för en digital representation i relation till en tryckt bok.

Aussim, aut, Avem,
Bovem, Clara, Cuactis,
Demonstranda, Demum,
Est, Est, est, Eumin,
Exsistant, Fimus,
Hominem, Homo, I n, In,
Inter, Ita, jam, Jure, Lapis,
Leonem, Mihi, Modum,
moverur, Multi, Multo,
Namque, Nemo, Neque,
Neque, Nimirum, Non,
non, Papilioni , Per,
Perfectoria, Piscem,
Planta, PRÆFATIO,
Quadrupedia,
Quadrupedia, Quidem,
Quod, Quod, Re .Ref

FMT	BK
LDR	cam a22005177a 4500
001	2413292
003	SE-LIBR
005	20140423110440.0
008	980227s1761 sw
0247	[a 851203615 [2 SB17
035	[9 9925435498
040	[a SB17 [d SRe [d Smm
042	[9 SB17 [9 LINN
08204	[a S91.9485 [2 239/sve [q 5
084	[a U [2 kssb
084	[5 L [a Zool Geogr Sv [2 ke
084	[5 SB17 [a U [2 kssb
1001	[a Linné, Carl von, [d 1707-
24010	[a Fauna Svecica
24500	[a Caroli Linnæi ... Fauna sv vermes. Distributa per class nominibus incolarum. ; [b Lc m:is Sveciæ & s.r. m:is P
260	[a Stockholm, [c 1761 : [f (

Figur: Digital representation av en tryckt bok med fokus på a) papperets kemiska sammansättning, b) typografiska detaljer, c) boken som fysiskt objekt, d) textinnehåll som dataset, e) bibliografiska metadata.
Foto: Zephyris, (CC BY-SA) bild 1, Lars Björk (CC BY) bild 2-4.

Jämför: metadata, maskinläsbara data, digitalt objekt

Källor/fördjupning:

digital tillgänglighet

Definition: egenskap att en webbplats, mobil applikation eller elektroniskt dokument är möjlig att navigera för alla och att innehållet kan förstås av alla

Anmärkning: Tillgängligheten ska inkludera de med syn- och hörselnedsättningar samt motoriska eller kognitiva funktionsnedsättningar. För offentliga aktörer i Sverige styrs kraven på digital tillgänglighet i lagen (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service.

Endast det faktum att något är publicerat på internet gör det inte tillgängligt i denna betydelse. Tillgången till informationen ska nås genom ett robust gränssnitt som är uppbyggt på korrekt kod och kompatibelt med moderna webbläsare, och där formatet på informationen är tillgängligt i sig.

Källor/fördjupning:

DIGG - Myndigheten för digital förvaltning²⁰

Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service²¹

digitalt bevarande

Definition: det att digital information för framtiden hålls tekniskt åtkomlig och förståelig med beaktande av dess autenticitet och dataintegritet

Anmärkning: Teknisk åtkomlighet och förståelse i definitionen pekar på att bevarandet sker för att information ska kunna användas i framtiden. Viktigt är att informationen bevaras tillsammans med relevanta metadata. Långsiktigt är migrering, konvertering och emulering viktiga metoder. Gällande förståelsen är det av betydelse att identifiera tänkt målgrupp, särskilt vad gäller tidsperspektivet, och tillföra tillräckliga metadata för att stödja målgruppens möjligheter att förstå. Jämför med exempelvis System för bevarande – RA-FS 2009:1. Författningen ställer krav på strategi, planering och åtgärder för att bevara elektroniska handlingar.

Källor/fördjupning:

---

¹⁹ PREMIS, *Introduction and Supporting Materials from PREMIS Data Dictionary for Preservation metadata version 2.2*, <http://www.loc.gov/standards/premis/v2/premis-report-2-2.pdf>, hämtad 12 april 2021.

²⁰ DIGG, *Om lagen om tillgänglighet till digital offentlig service*, <https://www.digg.se/digital-tillganglighet/om-lagen>, hämtad 12 april 2021.

²¹ Sveriges Riksdag, *Lag (2018:1937) om tillgänglighet till digital offentlig service*, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20181937-om-tillganglighet-till-digital_sfs-2018-1937, hämtad 12 april 2021.

Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling), RA-FS 2009:1²²

Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) - Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)²³

digitalt objekt

Definition: tydligt avgränsad enhet med digital information

Anmärkning: Termen är mångtydig och kan också syfta på en kombination av en eller flera filer med data, ibland tillsammans med tillhörande metadata och i vissa fall också med en identifierare.

Ett digitalt objekt är data som ofta lagras i en separat fil. Det digitala objektet är då i ett angivet filformat, namngiven och med en storlek. Det digitala objektet kan då tolkas och förstås med hjälp av sitt filformat och lämplig mjukvara. Ett digitalt objekt kan utöver en fil också representeras av en representation av ett intellektuellt innehåll (exempelvis en bok, film, karta, musikverk eller webbplats), som en post i en databas eller en bitström.

Metadata krävs för en komplett och begriplig återgivning av det digitala objektet. Metadata kan då beskriva och identifiera det digitala objektet. En identifierare ger det digitala objektet en unik identitet vilket gör att den går att referera till (exempelvis ett UUID). Det är önskvärt att identifieraren är beständig och går att länka till via webben (URI). Identifieraren kan också anses vara en del av det digitala objektets metadata.

Ett digitalt objekt kan ha skapats i en digital produktionsprocess som en digital representation av ett fysiskt objekt (med hjälp av bildfångst) eller producerats helt i en digital kontext (en digital fil skapad i mjukvara). Ett eller flera digitala objekt kan tillsammans bilda en digital samling.

Exempelvis bildar digitisering av en tryckt bok ett digitalt objekt, där varje sida motsvaras av ett digitalt objekt i form av en fil i till exempel TIFF-format. Metadata beskriver bokens innehåll, författare och utgivningsår samt sidornas förhållande till varandra. Identifieraren gör det möjligt att digitalt identifiera och hitta den digitaliserade boken med en unik och beständig länk till boken.

Jämför: data, information, metadata, informationsbärare, digital representation

---

²² Riksarkivet, *Riksarkivets föreskrifter och allmänna råd om elektroniska handlingar (upptagningar för automatiserad behandling) RA-FS 2009:1*, <https://riksarkivet.se/rafs?pdf=rafs/RA-FS%202009-01.pdf>, hämtad 12 april 2021.

²³ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

Källor/fördjupning:

Society of American Archivists - A glossary of Archival and Records Terminology (Digital object, s.118)²⁴

InterPARES Terminology Terms - Digital object²⁵

Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) - Referensmodell (ISO 14721:2012)²⁶

PREMIS Data Dictionary for Preservation Metadata (Glossary: Digital objects, s.269)²⁷

University of California - California Digital Library - Glossary of Digital Library Terms²⁸

University of Oxford - Research Data Oxford - Research Data Glossary²⁹

digitisering

Synonym: informationsdigitalisering

Definition: överföring av information från analog till digital form

Anmärkning: Digitisering inbegriper både automatiska och manuella metoder för överföringen. Objektet för överföring kan till exempel vara text, bild (två- och tredimensionell), ljud och rörlig bild. Vad gäller bild förekommer bland annat fotografering och skanning.

I dagligt tal används ofta termen digitalisering när digitisering avses.

Källor/fördjupning:

Computer Sweden och IDG:s ordlista - Digitisering³⁰

---

²⁴ The Society of American Archivists, *A Glossary of Archival and Records Terminology*, <http://files.archivists.org/pubs/free/SAA-Glossary-2005.pdf>, hämtad 12 april 2021.

²⁵ InterPARES, *InterPARES Trust*, <https://interparestrust.org/terminology/term/digital%20object>, hämtad 12 april 2021.

²⁶ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

²⁷ PREMIS, *Premis Data Dictionary for Preservation Metadata version 3.0*, <https://www.loc.gov/standards/premis/v3/premis-3-0-final.pdf>, hämtad 12 april 2021.

²⁸ University of California, *California Digital Library*, <https://cdlib.org/resources/technologists/glossary-of-digital-library-terms/>, hämtad 12 april 2021.

²⁹ University of Oxford, *Research Data Oxford*, <https://researchdata.ox.ac.uk/home/glossary/>, hämtad 12 april 2021.

³⁰ Computer Sweden & IDG, *IT-ord – Ord och uttryck i it-branschen*, <https://it-ord.idg.se/ord/digitisering/>, hämtad 12 april 2021.

information

Definition: innebörd hos data

Anmärkning: Termerna information och data betraktas i dagligt tal som synonymer men har olika betydelser. Data innebär fakta eller idéer i sina mindre beståndsdelar, medan information hänvisar till mer komplexa koncept som ofta består av flertalet data. Data blir information när någon har tolkat innebörden av dem.

Nationalencyklopedin beskriver det som att information avser innebörden i data, vilket förutsätter en mottagare med förmåga till tolkning av data.

Ramverket för elektroniska arkiv OAIS-modellen beskriver data som varje slags vetande som kan utbytas. Vid utbytet representeras information av data. Ett exempel är en sträng av bitar, åtföljd av en beskrivning av hur strängen av bitar ska tolkas som siffror som representerar temperaturobservationer i grader Celsius.

Jämför: data, metadata

Källor/fördjupning:

InterPARES Terminology - Information³¹

Nationalencyklopedin - Information³²

Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) - Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)³³

Rikstermbanken - Information³⁴

Society of American Archivists SSA - A Glossary of Archival and Records Terminology - Information³⁵

informationsbärare

Synonym: databärare

Definition: bärare av information som antingen kan läsas, ses eller lyssnas direkt eller som kräver teknisk utrustning för åtkomst

---

³¹ InterPARES, *InterPARES Trust*, <https://interparestrust.org/terminology/term/information/en>, hämtad 12 april 2021.

³² Nationalencyklopedin, *Uppslagsverket*, <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/information>, hämtad 12 april 2021.

³³ Svenska Institutet för Standarder, *Oberoende Arkivinformatonssystem (OAIS) – Referensmodell (ISO 14721:2012, IDT)*, <https://www.sis.se/produkter/informationsteknik-kontorsutrustning/allmant/ssiso1472120122/>, hämtad 12 april 2021.

³⁴ Rikstermbanken, *Termpost: information*, <http://www.rikstermbanken.se/visaTermpost.html?id=205874>, hämtad 12 april 2021.

³⁵ Society of American Archivists, *Dictionary of Archives Terminology*, <https://dictionary.archivists.org/entry/information.html>, hämtad 12 april 2021.

Anmärkning: Informationsbärare används i relation till objekt som används för lagring av information och som kräver någon form av avspelningsutrustning för att kunna användas. Informationsbärare används också inom biblioteks- och arkivsektorn med referens till dokument och handlingar där fokus i allmänhet ligger på ett text- och/eller bildbaserat informationsinnehåll.

Distinktionen mellan bärare och informationsinnehåll är inte lika entydig i förhållande till musei- eller konstföremål där såväl spår av produktionsprocess, användning och konstnärlig gestaltning kan vara av avgörande betydelse för objektets informativa kapacitet. På motsvarande sätt kan (beroende på användarens behov) utformning, produktionsprocess och materiell status ha större betydelse för informationsvärdet hos en bok eller en arkivhandling än det textbaserade innehållet i sig.

Informationsbärare som kräver utrustning för avspelnning, till exempel VHS, DVD och DAT, är beroende av ett samspel mellan tekniskt format (bärrarens fysiska förutsättningar, till exempel magnetband eller optisk skiva) och logiskt format (hur informationen är kodad, strukturerad och lagrad på bäraren) samt teknisk utrustning och programvara för avspelnning och omkodning. När det gäller objekt som e-böcker eller vissa typer av strömmade resurser är det svårt att överhuvudtaget dra entydiga gränslinjer mellan informationsinnehåll och programvara.

Jämför: digital representation

Källor/fördjupning:

CIDOC-CRM Conceptual Reference model version 6.1³⁶

kurerad information

Definition: information relevant för ett visst ämne eller intresseområde som valts ut och organiserats utifrån en större datamängd, med syfte att skapa mervärde, oftast riktat mot en specifik målgrupp

Anmärkning: Begreppet behövs för att särskilja rena databassökningar där användaren har tillgång till alla data i samlingen, anger sökord och väljer själv, från urval där medvetna val görs för att stödja en berättelse eller tema i likhet med en fysisk utställning. Möjligheten att skapa urval med hjälp av algoritmer och AI skapar ett mellanläge mellan kurerad och icke kurerad information där användaren bara delvis styr urvalet på egen hand. Skapandet av programmeringslogiken är med andra ord också en form av kurering.

Källor/fördjupning:

Svensk ordbok - Kurera³⁷

---

³⁶ CIDOC-CRM, *E84 Information Carrier in Version 6.1*, <http://www.cidoc-crm.org/Entity/e84-information-carrier/version-6.1>, hämtad 12 april 2021.

³⁷ Svenska Akademiens ordböcker, *Svensk ordbok*, <https://svenska.se/so/?id=28173&pz=7>, hämtad 12 april 2021.

maskinläsbara data

Definition: strukturerade data som är skapade i syfte att läsas och bearbetas av en maskin

Anmärkning: För att data ska vara maskinläsbara så måste de vara strukturerade, det vill säga att alla ingående data är definierade och kopplade till en given datastruktur.

Ostrukturerade data kan i viss utsträckning tolkas och struktureras av maskiner med hjälp av specialiserad mjukvara. Den ursprungliga datamängden kan dock i det senare fallet inte anses maskinläsbar enligt ovanstående definition.

Källor/fördjupning:

Open Knowledge Foundation - Open Data Handbook - Glossary - Machine readable³⁸

Open Knowledge Foundation - Open Data Handbook - Glossary - Structured data³⁹

metadata

Definition: strukturerad information som beskriver och identifierar annan information eller data för att underlätta förståelse, sökning och användning

Anmärkning: Metadata kan beskriva såväl digitala som analoga informationsmängder och kan dessutom representeras i analog form, såsom exempelvis genom manuella kortkataloger och register. Standardiserade metadata är en förutsättning för interoperabilitet, det vill säga att möjliggöra informationsutbyte mellan olika system och plattformar.

Metadata kan delas in i tre grundläggande typer:

1. Beskrivande metadata

- information för att göra data sökbar, begriplig och kontextualiserad, såsom genom datering, titel- och upphovsuppgifter (exempel på standarder: Dublin Core, MODS, MARC)

2. Administrativa metadata

- tekniska metadata för att kunna läsa in data exempelvis för teckenkodning, en specifik filtyp (och version) eller en komprimeringsform

- rättighetsmärkningar som anger licensvillkor eller rättighetsinnehavare (exempel: licenstyper enligt Creative Commons)

- metadata för att säkerställa autenticitet för, åtkomst till och användning av data över tid. Detta kan vara checksummor som beskriver förändringar av en datamängd över tid eller

---

³⁸ Open Knowledge Foundation, *Open Data Handbook: Machine readable*, <http://opendatahandbook.org/glossary/en/terms/machine-readable/>, hämtad 12 april 2021.

³⁹ Open Knowledge Foundation, *Open Data Handbook: Structured Data*, <http://opendatahandbook.org/glossary/en/terms/structured-data/>, hämtad 12 april 2021.

metadata för att möjliggöra framtida migrering eller emulering av data med minsta möjliga dataförlust/-förvanskning (exempel på standard: PREMIS)

3. Strukturella metadata

- beskriver hur olika element i ett digitalt objekt relaterar till varandra, såsom sidordning, innehållsförteckningar eller bildtexter i en digital representation av en analog bok. Kan även beskriva hur olika digitala representationer av en analog bok förhåller sig till varandra (exempel på standard: METS)

Jämför: information, data

Källor/fördjupning:

EU:s portal för öppna data - Ordlista - Metadata⁴⁰

NISO - Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it for?: A Primer, Jenn Riley, 2017⁴¹

---

⁴⁰ EU:s portal för öppna data, *Ordlista*, <https://data.europa.eu/euodp/sv/glossary>, hämtad 12 april 2021.

⁴¹ National Information Standards Organization, *Understanding Metadata: What is Metadata, and What is it For?: A Primer*, <https://www.niso.org/publications/understanding-metadata-2017>, hämtad 12 april 2021.

Upphovspersoner framsidans foton

Män åker skidor. Foto: Torsten Dahllöf (Almquist & Cöste). Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Blå uniform. Foto: Armémuseum. Nordiska museet (CC BY)

Barn på väg till kyrkan. Foto: Oskar Halldin. Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Äldre kvinna. Konstnär: Bertha Wegmann. Nationalmuseum (Public Domain)

Kopieringsapparat för fonografrullar. Foto: Peter Häll. Tekniska museet (CC BY)

Män i butik. Foto: Carl Gustaf Rosenberg. Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Ansikte på kvinna. Konstnär: Olof Sager-Nelson. Nationalmuseum (Public Domain)

Par med barnvagn. Foto: Gunnar Lundh. Nordiska museet (CC BY)

Tandemcykel. Foto: Peter Häll. Tekniska museet (CC BY)

Telefonväxel. Foto: okänd. Tekniska museet (CC BY)

Nattmössa. Foto: Elisabet Eriksson. Nordiska museet (CC BY)

Häst och vagn. Foto: Mårten Sjöbeck. Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Barn i roddbåt. Foto: Björn Allard. Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Samebarn i skolan. Foto: T. Dahllöf (Almquist & Cöster), Riksantikvarieämbetet (Public Domain)

Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.sv>